

1. Obiekt 470/17

(17) KAPLICA "ŚW. WERONIKA"
w zespole Kalwarii Pakoskiej

2. Czas powstania
XVII/XVIII w.

3. Miejscowość
P A K O Ś Ć

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1. Elewacja frontowa.
ORIENTACJA

4. Adres 88-170 Pakość
ul. Barcińska

nr hipoteczny.....

5. Przynależność administracyjna
województwo kujawsko-pomorskie
powiat Inowrocław
gmina Pakość

6. Poprzednie nazwy miejscowości
niem. Pakosch

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975 r. do 31.12.1998 r
województwo bydgoskie
powiat

8. Właściciel i jego adres
Klasztor Franciszkanów
ul. Inowrocławska 3
88-170 Pakość

9. Użytkownik i jego adres
j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr A/330/1-26 data 26.06.1992

1:200 000

1 cm = 2 km

km 4 3 2 1 0 4 8 12 km

Warstwie ciągle poprowadzono co 20 m

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Kaplica "Św. Weronika" wzniesiona została na przełomie XVII i XVIII w. z fundacji Marcina Umińskiego, chorążego bydgoskiego.

Herb "Cholewa" Umińskich umieszczono w kartuszu nad wejściem do kaplicy.

Ks. Kęsicki (Z przeszłości Pakości) wspomina fundację kaplicy:

"Wielki rozmach budowlany zauważa się w trzech ostatnich dziesiątkach lat wieku XVII. Ofiarność Marcina Umińskiego, podchorążego bydgoskiego, buduje "Wieczernik", "Św. Weronikę", a przede wszystkim kościół kalwaryjski.

Kaplica Św. Weroniki miała pierwotnie dach ze szkudłów w postaci kielicha."

Kaplica zbudowana została na lewym brzegu Noteci, w środkowej części zespołu kalwaryjskiego i stanowiła jeden z etapów "Drogi Krzyżowej". Określając jej usytuowanie korzystano ze wskazówek zawartych w dziele "Urbis Hierosolimae..." Adriana Christiana Cruys wydany w Kolonii w 1584 r.

Mapa sytuacyjna z Klasztoru O.O. Reformatów i Kalwaryi Pakoskiej z 1836 r. zawiera rysunki kaplicy i jej nazwę: "Św. Weronika twarz Jezusa przenajświętszą ociera".

W latach 20 XX w. kaplica znajdowała się w złym stanie, wg ks. Kiełczewskiego "groziła zawaleniem".

Między 1925 a 1926 r. przeprowadzono gruntowny remont kaplicy.

Kaplica barokowa, architektonicznie należy do grupy kaplic powstałych po 1661 r. wykazujących wpływy budownictwa Niżu Polskiego, a zwłaszcza muratorów województw centralnych.

cd wkładka

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA. Kaplica ŚW. WERONIKA (17) w zespole Kalwarii Pakoskiej usytuowana jest na lewym brzegu Noteci, w środkowej części zespołu kalwaryjskiego, jako jeden z etapów "Drogi Krzyżowej" - biegnącej od kaplicy "Piłat" na Wzgórze Kalwaryjskie.

Kaplica wznosi się na płaskim terenie, w pewnym oddaleniu od ulicy Barcińskiej, po jej południowej stronie.

Wejściem zwrócona jest w kierunku północnym.

W niewielkiej odległości za kaplicą wznosi się brama cmentarza parafialnego.

W otoczeniu kaplicy od strony cmentarza znajduje się drzewostan - m.in. brzozy, lipy, akacje.

Droga kalwaryjna dochodzi do kaplicy od kaplicy "Cyrenejczyk" (16) i prowadzi dalej na pn.-zachód ku kaplicy "Drugi Upadek" (18).

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA.

- fundamenty kamienne,
- ściany wymurowane z cegły ceramicznej, obustronnie otynkowane, na elewacjach tynk cementowy na warstwie dawnego wapiennego,
- sklepienie masywne, w formie wielodzielnej kopuły ze ślepą latarnią,
- więźba dachowa niedostępna,
- dach kryty blachą stalową,
- stopień zewnętrzny obetonowany
- posadzka cementowa,
- otwory okienne rozglifione, zamknięte spłaszczonym łukiem
- okna stalowe, pojedyncze, wielokwaterowe, zamknięte spłaszczonym łukiem,
- drzwi deskowe, 2-skrzydłowe, prostokątne, od zewnątrz opierane ukośnymi deskami o profilowanych krawędziach, z zawiasami pasowymi i zamkiem, nabijane ćwiekami.

cd wkładka

14. Kubatura 420 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 30 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne kaplica kalwaryjna	17. Użytkowane obecnie kaplica kalwaryjna
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja lata 70-te - wykonanie obrzutki tynkiem cementowym z uproszczeniem detalu architektonicznego,		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje) stan zachowania kaplicy - dobry, zachowana bryła, elewacje z detalem architektonicznym (częściowo uproszczonym), układ wnętrza i jego wystrój, pokrycie dachu blachą skorodowane, elewacje z obrzutką cementową na dawnym tynku wapiennym, o częściowo uproszczonym detalu architektonicznym, ściany zawilgocone w dolnej partii, pokryte porostami (również na latarni), tynki miejscami odpadają,	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie remont elewacji z przywróceniem tynków wapiennych lub wprowadzeniem renowacyjnych, z odtworzeniem właściwych form detalu architektonicznego, remont pokrycia dachu,	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum konwentu franciszkanów w Pakości:
Monumenta seu documenta variorum transactionum ratione fundatio-
nis Calvaristicae et conventus Pacostensis etc. per me P.J.Vic-
torem Brzozowski, actuelem praesidentem huius conventus
Pacostensis, Anno Domini 1740
Scrutinium antiquitatis sive nova revisio veteris archivi
conventus ad sanctam Bonaventuram Pacostensem PP. sancti Francisci
reformatorem in II libros divisa. Anno quo Deus homo: in manibus
fuis descripsit electos 1815 die 2.mensis February consummata.

Mapa sytuacyjna Klasztoru O.O. Reformatów i Kalwaryi w Pakości,
sporządzona w roku 1836 przez geometrę Breitherra,
przech. plebania, Pakość-Kalwaria ul.Barcińska 60

22. Bibliografia

Ks.Kiełczewski, Z przeszłości Pakości, Pakość 1928
Kalwaria Pakoska, Przewodnik napisał Cz.Sikorski, Rozważania
Kalwaryjskie ułożył O.Gabriel Kiliński OFM, Pakość 1992
Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, T.XI woj.bydgoskie, Z.8
powiat inowrocławski, red.T.Chrzanowski, M.Kornecki, W-wa 1974
Cz.Krassowski, Sprawozdanie z praktyki inwentaryzacyjnej studen-
tów Wydziału Architektury Polskiej w 1964 r., Kwartalnik
Architektury i Urbanistyki, t.11, z.1, 1966
O.Zdybaliński, Droga szczęśliwa każdego człowieka prawowiernego
(...), Bydgoszcz 1827
Christian Adrian Cruys, "Urbis Hierosolimae queadmodum ea Christi
tempore floruit et suburbanorum eius brevis descripto, Kolonia 1584
K.Kneller, Geschichte der Kreuzgewandacht, Freiburg i.Br., 1908
A.Miłobędzki, Architektura Polska XVII w., Warszawa 1980

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Mapa sytuacyjna Klasztoru O.O. Reformatów i Kalwaryi w Pakości
sporządzona w 1836 r. przez geometrę Breitherra
(zawiera plan sytuacyjny Kalwarii i rysunki planów i elewacji
frontowych poszczególnych kaplic)

24. Uwagi różne

karta została opracowana ze środków
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
w Toruniu

25. Opracował

tekst mgr Anna Klugowska, maj-sierpień 2001
(imię, nazwisko, data, podpis)

plany, rysunki j.w.
(imię, nazwisko, data, podpis)

zdjęcia fotograf. j.w.
(imię, nazwisko, data, podpis)

miejsce przechowywania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładki sztuk:5

1.Miejscowość PAKOŚĆ gmina Pakość powiat Inowrocław województwo kuj.-pomorskie	2.Obiekt (nazwa jak w karcie) KAPLICA „ŚW. WERONIKA” (17) w zespole Kalwarii Pakoskiej	3.Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) opis c.d.
--	---	--

p.12 HISTORIA c.d.

Kaplica posiada dużą wartość zabytkową, jako część zespołu urbanistycznego, który wiernie oddaje ducha miejsca oraz czasu, w którym powstał i do dziś służy celom religijnym.

p.13 cd. RZUT. Kaplica na planie ośmioboku, z wejściem od północy.

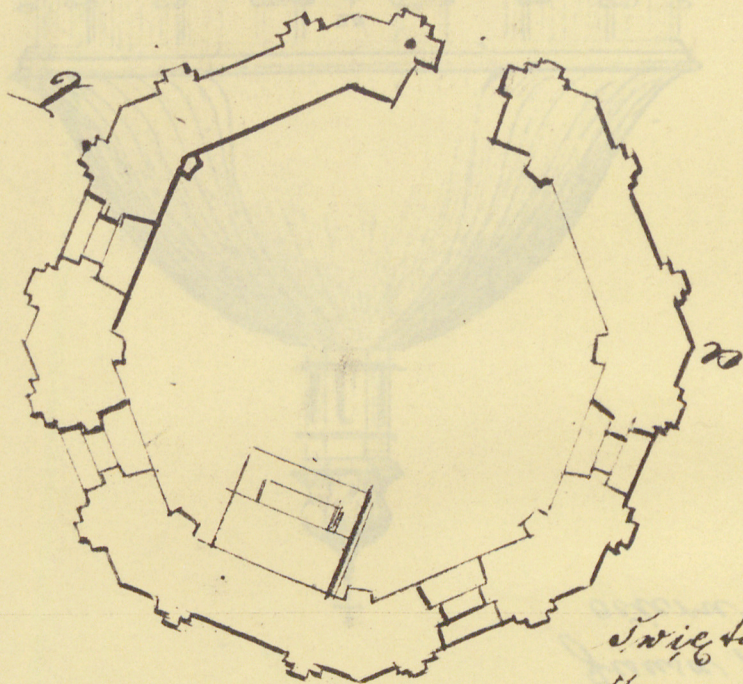
BRYŁA. Kaplica 1-kondygnacyjna, kryta wielodzielną kopułą z 8-boczną ślepą latarnią w zwieńczeniu.

ELEWACJE. Elewacje z wyprawą tynkarską, tynk cementowy na warstwie dawniejszego wapiennego. Ściany dzielone parami pseudojońskich zdublowanych pilastrów z impostami podtrzymującymi masywny profilowany gzyms wysunięty nad pilastrami. Wejście prostokątne, ujęte zdublowanymi pilastrami, dźwigającymi przerwany przyczółek, w którym umieszczona jest półkolista nisza ujęta opaską, w niszy figura św. Weroniki z chustą, powyżej stiukowy kartusz z herbem Cholewa (Umińskich). Ściany boczne ślepe lub z oknem zamkniętym odcinkowo. W zwieńczeniu kaplicy kopuła z 8-boczną latarnią, dekorowaną odcinkowo zamkniętymi wnękami, zwieńczoną baniastym hełmem z krzyżem łacińskim o trójbocznie zamkniętych ramionach.

WNĘTRZE. Wnętrze z uproszczonymi zdwojonymi pilastrami w narożach dźwigającymi uproszczony gzyms, sklepione kopułą z 8-bocznym otworem wentylacyjnym w środku. Okna w otworach lekko rozglifionych, zamkniętych odcinkowo. Drzwi w analogicznym otworze.

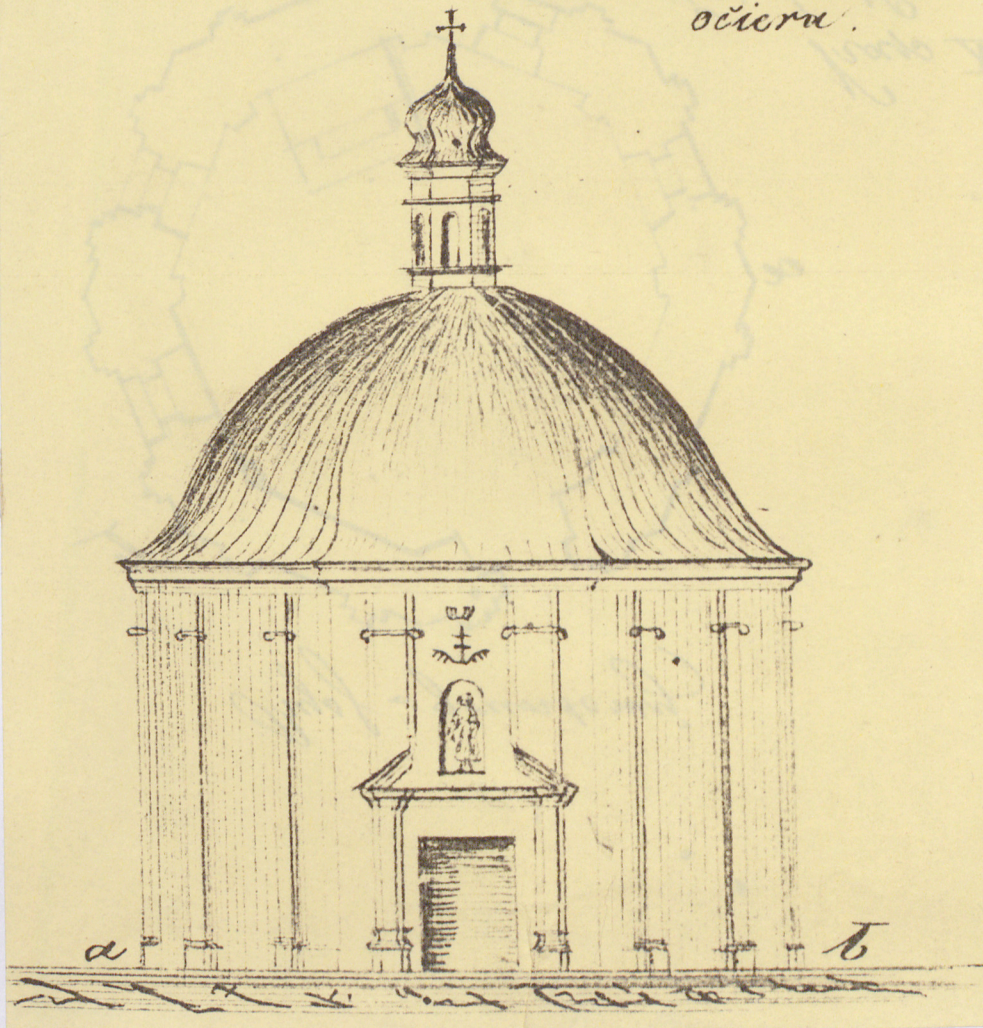
INSTALACJE. Brak.

Rysunek - gruntowy

Klasztor XVII.

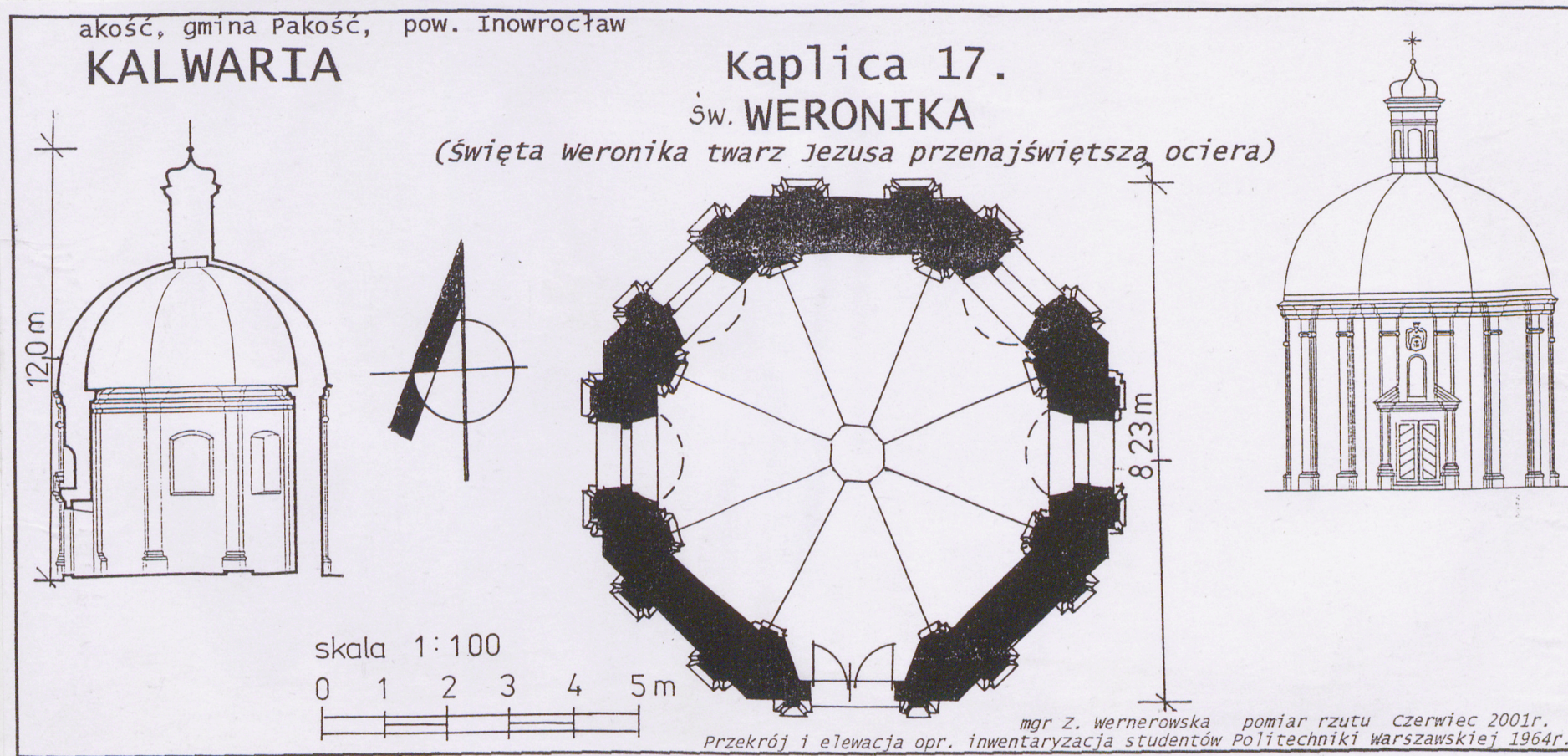
Święta Weronika i
Jesusa przeczyszczenia
ościeru.

1. Miejscowość **P A K O Ś Ć**
gmina Pakość
woj. kujawsko-pom.

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
KAPLICA "św. WERONIKA"(17)
w zespole Kalwarii Pakoskiej

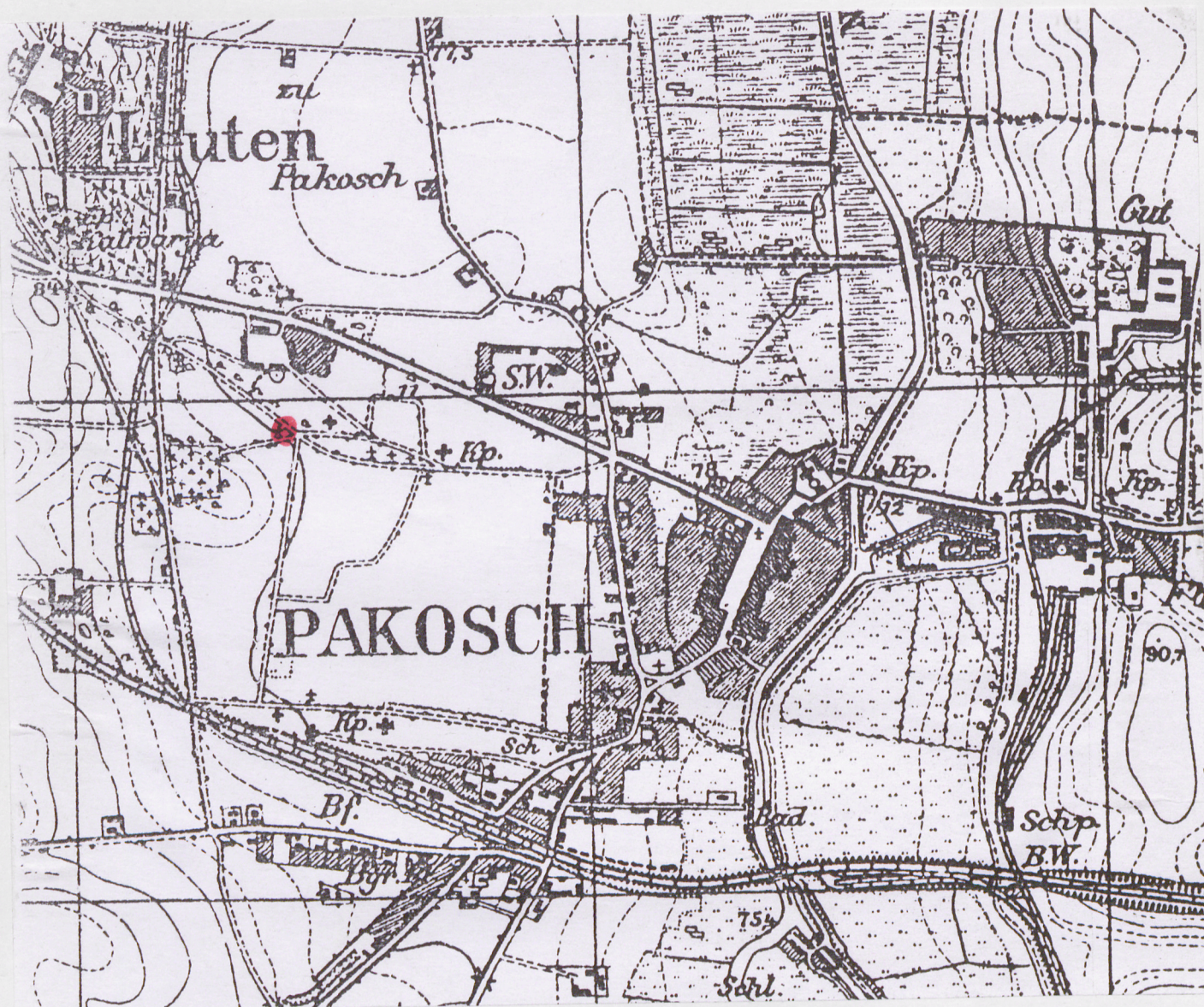
3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
plan archiwalny, zdjęcie, rzut przyziemia

Wkładkę założył: mgr Zofia Wernerowska, lipiec 2001r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

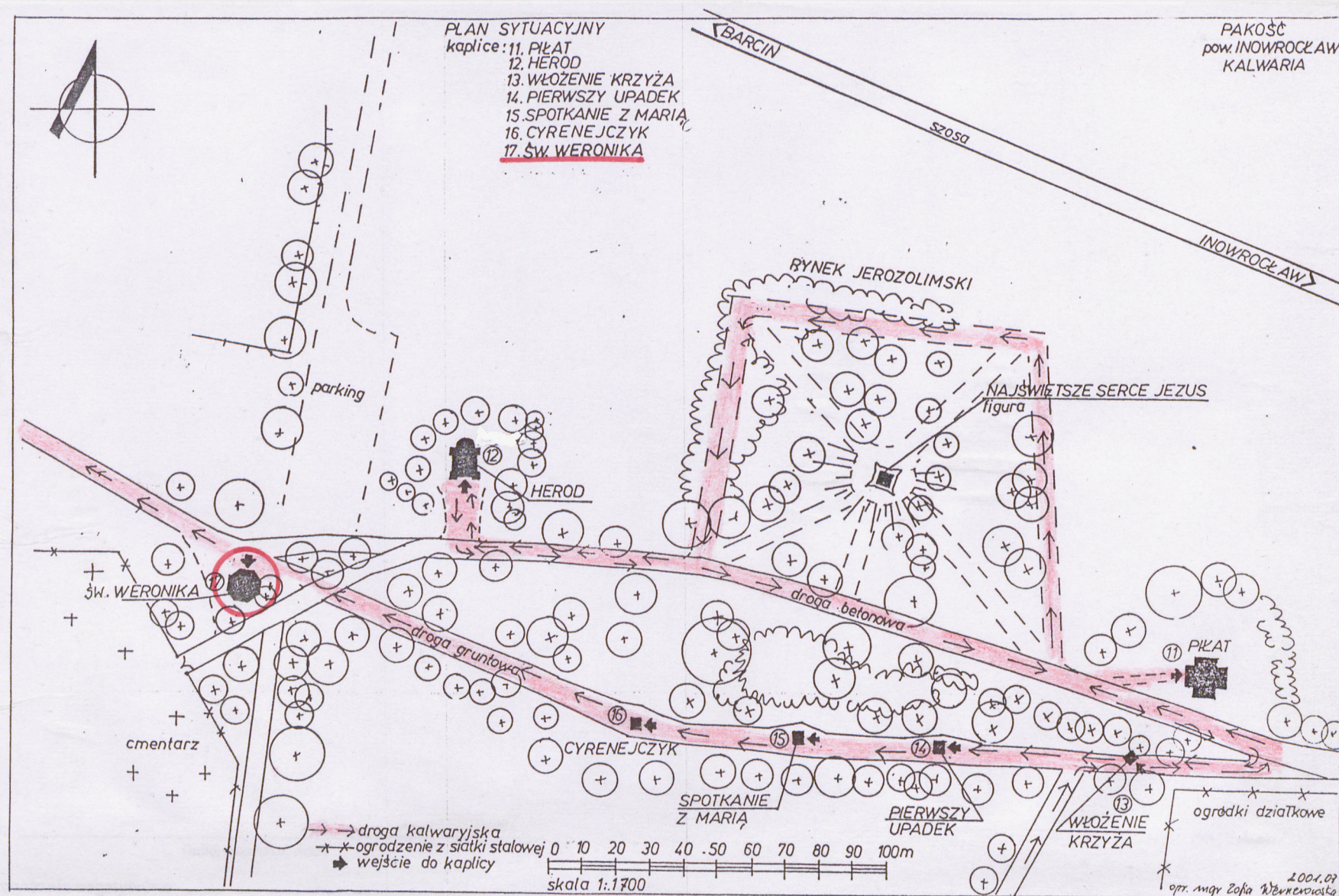
14. Kaplica widok ogólny w głębi brama cmentarna.

1. Miejscowość P A K O Ś Ć
gmina Pakość
woj. kujawsko-pom.

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
KAPLICA "WERONIKA" (17)
w zespole Kalwarii Pakoskiej

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
plan sytuacyjny, plan zespołu

Wkładkę założył

Miejsce przechowywania

KALWARIA PAKOŚĆ

PAKOŚĆ pow. INOWROCŁAW

- 20. III UPADEK
- 21. OBNAŻENIE
- 22. PRZYBICIE DO KRZYŻA
- 23. KOŚCIÓŁ UKRZYŻOWANIA
- 24. OPŁAKIWANIE
- 25. GRÓB CHRYSUSA
- 26. PLEBANIA
tzw. KLASZTOREK

- 7. ANNASZ
- 8. POŻEGNANIE
- 9. WIECZERNIK
- 10. DOM KAJFASZA
I WIEZIENIE

- 17. WERONIKA
- 18. I UPADEK
- 19. JEZUS POCIESZA
NIEWIASTY

- 11. PIŁAT
- 12. HERODES

- 13. WŁOŻENIE KRZYŻA
- 14. I UPADEK
- 15. SPOTKANIE Z MARIĄ
CYRENEJCZYK

- 1. WNIĘBOWSTĄPIENIE
- 2. OGROD GETSEMAŃSKI
- 3. JUDASZ
- 4. WNIĘBOWZIĘCIE
- 5. CEDRON
- 6. BRAMA JEROZOLIMSKA

- A. KRZYŻ
- B. KAMIEŃ
KONFEDERATÓW BARSKICH
- C. RZEŻBA ARCHANIOŁA
MICHAŁA
- D. RZEŻBA NS JEZUS
RYNEK JEROZOLIMSKI
- E. RZEŻBA NS JEZUS
- F. KAPLICZKA 1843

skala 1:10 000 10 cm = 1 km
0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000m

oprac. mgr Zofia Wierneńska 2001.07

1. Miejscowość PAKOŚĆ gmina Pakość pow. Inowrocław	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KAPLICA WERONIKA (17)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia
---	--	--

2. Elewacja frontowa.

3. Elewacja boczna zachodnia.

4. Elewacja tylna południowa.

Wkładkę założył: mgr Z. Wernerowska czerwiec 2001r.
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: _____

5. Dach i sygnaturka.
6. Okno elewacja boczna.
7. cokół pilastra, elewacja frontowa.

1. Miejscowość PAKOŚĆ gmina Pakość pow. Inowrocław	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KAPLICA WERONIKA (17)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia
---	--	---

8. Portal, elewacja frontowa.

9. Drzwi, elewacja frontowa.

10. Rzeźba św. Weroniki umieszczona nad drzwiami, elewacja frontowa.

Wkładkę założył: mgr Z. Wernerowska czerwiec 2001r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

11. Kartusz nad drzwiami, elewacja frontowa.
12. Ściana boczna, zachodnia, wewnątrz.

13. Ściana boczna, wschodnia, wewnątrz.

14. Ołtarz.